

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

469. PLENĀRĀ SESIJA 2011. GADA 16. UN 17. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ekonomikas politikas koordinēšanas uzlabošana stabilitātei, izaugsmei un nodarbinātībai – instrumenti labākai ES ekonomikas pārvaldībai” ”

COM(2010) 367 galīgā redakcija

(2011/C 107/02)

Ziņotājs: **PALMIERI kgs**

Eiropas Komisija 2010. gada 30. jūnijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ekonomikas politikas koordinēšanas uzlabošana stabilitātei, izaugsmei un nodarbinātībai – instrumenti labākai ES ekonomikas pārvaldībai” ”

COM(2010) 367 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 7. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 469. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 16. un 17. februārī (17. februāra sēdē), ar 240 balsīm par, 2 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija apzinās nepieciešamību uzlabot Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanu un par vienu no prioritātēm izvirzījusi ES ekonomikas pārvaldības stiprināšanu.

1.2 EESK atzīst, ka pašreizējā ekonomikas krīze ir liels pārbaudījums Eiropas Savienības ekonomikai, sociālajai jomai un politikai kopumā, un īpaši Ekonomikas un monetārajai savienībai (EMS). Krīze ļāva noskaidrot, ka dalībvalstu savstarpējās koordinēšanas kapacitāte nav pietiekama; tas apstiprinājies gan ārkārtas pasākumos, lai ierobežotu krīzes finansiālo un reālo ietekmi, gan pasākumos, kuru mērķis bija vispārēja (un īpaši eirozonas) pārstrukturēšana, lai tuvākajā nākotnē šāda situācija

neatkārtotos. Turklāt ir skaidrs, ka dažu dalībvalstu pārāk augstais valsts parāds, kas vismaz daļēji radies, glābjot nozīmīgas bankas, kavē publiskās investīcijas un sociālo izdevumu ilgtspēju.

1.3 EESK aicina stiprināt Eiropas ekonomikas pārvaldību, pievēršot līdzvērtīgu uzmanību stabilitātes un izaugsmes mērķiem, jo izaugsme var radīt jaunas darba vietas.

1.4 EESK vēlas sniegt ieguldījumu, lai panāktu plašu vienprātību, kas ir nepieciešama ekonomikas pārvaldības uzlabošanai, norādot gan uz dažiem ierobežojumiem un risku saistībā ar Komisijas izvēlēto pieeju, gan uz tās sniegtajām plašajām iespējām.

1.5 Pirmkārt, ES jārod izeja no pašreizējā strupceļa, kas radies saistībā ar Eiropas Konstitūcijas sarežģītumiem un paplašināšanos līdz 27 dalībvalstīm ar ļoti atšķirīgu vēsturi un politiskajiem uzskatiem, kuru dēļ ir grūti izvirzīt kopējus mērķus ekonomikas, sociālajā un vides jomā, ņemot vērā, ka šādiem mērķiem jābūt ekonomikas pārvaldības pamatā.

1.6 Turpmāko noteikumu izstrādē jābalstās uz pagātnes notikumu kopīgu analīzi, īpašu uzmanību pievēršot pašreizējo koordinēšanas instrumentu nepilnībām, kas bija par iemeslu Stabilitātes un izaugsmes pakta (SIP) neefektīvai piemērošanai un Lisabonā noteikto mērķu nepietiekamai īstenošanai.

1.7 Otrkārt, attiecībā uz laika grafiku, tika nolemts 2011. gada 1. janvārī uzsākt Eiropas semestri politikas jomu koordinēšanai, iepriekš neizstrādājot ne šā procesa noteikumus un saturu, ne arī saskaņojot priekšlikumus ar dažādiem iesaistītajiem iestāžu partneriem.

1.8 Ņemot vērā, ka Eiropas iedzīvotājus pārstāvošās iestādes (Parlaments un Komitejas) nav pietiekami iesaistītas jaunā pārvaldības modeļa apspriešanā un ieviešanā un ka sabiedrība jau ir zaudējusi uzticēšanos ES (kā to apliecina Eurobarometra dati), sabiedrībā var izplatīties viedoklis, ka noteikumu pastiprināšana liecina par "leģitimitātes trūkumu" Savienības darbībā, jo ir paredzēta mazāka politiskā rīcības brīvība un vairāk automātisku pasākumu.

1.9 EESK uzskata, ka Eiropas ekonomikas politikas jomu koordinēšanas demokrātiskā leģitimitāte noteikti jāapstiprina Eiropas Parlamentam. Tāpēc EESK vēlas, lai Eiropas Parlaments varētu uzņemties noteicošo lomu Eiropas semestra uzsāktajā procesā attiecībā uz Eiropas Komisijas paziņojumā ierosināto korigējošo pasākumu uzraudzību un novērtēšanu.

1.10 Stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzītie izaugsmes un ekonomiskās un sociālās attīstības mērķi (kuru sasniegšanai ir nepieciešami ieguldījumi, kas varētu būt pretrunā budžeta ierobežojumiem) jāsašķir ar Stabilitātes un izaugsmes pakta minētajām monetārās un finanšu stabilitātes prasībām, jo tā ir vienīgā iespēja, kā uzlabot sabiedrības attieksmi pret budžeta ierobežojumiem.

1.11 Tāpēc papildus IKP jāizveido atbilstošu rādītāju kopums, iekļaujot tajā arī attiecīgos sasniegumus un zaudējumus sociālajā un vides jomā, atspoguļojot tādējādi iedzīvotāju patiesās problēmas. Lai to panāktu, jāīsteno paziņojumā "Ne tikai IKP" paredzētie pieci pasākumi: vides un sociālo rādītāju

izmantošana; informācijas sniegšana gandrīz reālajā laikā; precīzu datu par sadalījumu un nevienlīdzību apkopošana; Eiropas ilgtspējīgas attīstības progresa rādītāja izstrāde; vides un sociālo rādītāju iekļaušana valstu statistikas analīzē.

1.12 EESK, būdama padomdevēja iestāde, varētu sniegt ieguldījumu "Eiropas semestra" veiksmīgā norisē, reizi gadā organizējot īpašu plenārsesiju, lai apspriestu ieteikumus un nosacījumus, lai panāktu konsensu par reformām valsts līmenī, ņemot vērā apstiprināto pasākumu sociālo ietekmi. Šīs debates varētu notikt rudenī pēc tam, kad ieteikumus oficiāli ir apstiprinājušas dalībvalstis, un attiecīgie secinājumi varētu būt par pamatu viedokļu apmaiņai ar valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm, valstu parlamentiem un Eiropas Parlamentu.

1.13 Tā kā aizvien lielāka uzmanība tiek pievērsta sarunām starp sociālajiem partneriem, īpaši eirozonā, kur dalībvalstu rīcībā vairs nav devalvācijas instrumenta, arodbiedrību un darba devēju apvienību attiecības ir Komisijas izstrādātās stratēģijas neatņemama sastāvdaļa. Viens no risinājumiem varētu būt makroekonomikas dialoga (MED) intensīvāka un praktiskāka izmantošana, jo tas dod iespēju valdībām un sociālajiem partneriem kopīgi novērtēt ES ekonomisko situāciju un īstenojamus pasākumus, veidojot ciešu saikni ar sociālā dialoga procesu valstu līmenī.

1.14 Lai nodrošinātu Eiropas ekonomikas politikas reālu koordinēšanu, jāpanāk konsenss par makroekonomikas pamatprincipiem un paredzamo rezultātu. Šajā nolūkā EESK vēlas sekmēt attiecīgus apstākļus, lai Eurostat varētu iegūt atbilstošu pamatinformāciju, uz kuras pamata Eiropas Komisija varētu izstrādāt piemērotus uz nākotni orientētus priekšlikumus, no vienas puses, un lai iedibinātu aktīvu sadarbību starp iesaistītajām iestādēm: Eiropas Centrālo banku, Eiropadomi, Eiropas Parlamentu un valstu parlamentiem, no otras puses.

1.15 EESK vēlas, lai Eiropas ekonomikas politikas koordinēšana (vismaz eirozonas valstīs) būš pirmās solis ceļā uz patiesu kopēju ekonomikas politiku un budžeta politiku koordinēšanu.

1.16 Ja, uzlabojot ekonomikas politikas koordināciju, eirozonā tiks ciešāk koordinēta ne tikai fiskālā un monetārā politika, bet arī atalgojuma politika, jāņem vērā sociālo partneru sarunu autonomija — valsts noteikti mērķi, kas jāsasniedz sarunās par darba koplīgumu slēgšanu vai pat valsts noteikts atalgojuma samazinājums šajā sakarā ir noraidāmi un nav pieņemami.

2. Eiropas ekonomikas pārvaldības uzlabošana Eiropas Komisijas paziņojumā⁽¹⁾

2.1 Komisijas paziņojumā sīkāk analizētas paziņojumā "Pastiprināta ekonomikas politikas koordinēšana"⁽²⁾ izklāstītās idejas un 13. oktobra Eiropadomes sanāsmē pieņemtās pamatnostādnes, ņemot vērā tādējādi darba grupas ekonomikas pārvaldības jautājumos (VAN ROMPUY darba grupas) darba rezultātus.

2.2 Komisijas dokumentā viennozīmīgi atzīts, ka finanšu un ekonomikas krīze būtiski ietekmējusi ES ekonomikas un sociālo jomu kopumā, un īpaši Eiropas ekonomikas un monetāro savienību (EMS), un norādīts, ka Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas kapacitāte nav pietiekama.

2.3 Tāpēc paziņojuma mērķis ir izstrādāt tādu intervences sistēmu, kas nodrošinātu labāku ekonomikas politikas koordinēšanu starp ES 27 dalībvalstīm un īpaši starp EMS 16 dalībvalstīm, kurām paredzēti īpaši noteikumi. Paredzētās sistēmas mērķis ir saskaņot Stabilitātes un izaugsmes pakta (SIP) ar stratēģiju "Eiropa 2020".

2.4 Lai stiprinātu Eiropas ekonomikas pārvaldību, Komisija ir izvirzījuši trīs galvenos mērķus.

2.4.1 Pirmkārt, stiprināt ekonomikas politikas koordinēšanu un uzraudzību, lai

— samazinātu nelīdzsvarotību starp valstīm, uzlabojot makroekonomikas uzraudzību, kas balstīta uz brīdināšanas un sankciju mehānismiem;

— labāk saskaņotu valstu budžetus, ieviešot obligātas vienotas prasības dalībvalstīm un pārejot no ikgadējas budžeta plānošanas uz daudzgadu plānošanu;

— palielinātu SIP efektivitāti, vairāk uzmanības pievēršot parāda un budžeta deficīta dinamikas problēmai.

2.4.2 Otrkārt, izveidot preventīvu un korektīvu pasākumu un sankciju sistēmu, kas jāpiemēro gadījumos, ja ES dalībvalstis pārkāpušas noteikumus.

2.4.3 Treškārt, ieviest "Eiropas semestri" ekonomikas politikas savlaicīgai koordinēšanai, to attiecinot arī uz stratēģijā

⁽¹⁾ COM(2010) 367 galīgā redakcija.

⁽²⁾ COM(2010) 250 galīgā redakcija.

"Eiropa 2020" paredzētajām strukturālajām reformām un ekonomikas izaugsmes atbalsta pasākumiem.

2.5 Šie mērķi ir iekļauti Komisijas sekundārajos tiesību aktos ar 2010. gada 29. septembrī iesniegto paketi par sešu paziņojumu pieņemšanu⁽³⁾, kuros sīki aprakstīta minēto mērķu īstenošanas kārtība. Par šiem paziņojumiem EESK izstrādās divus atzinumus — vienu par SIP reformu un otru par makroekonomisko nelīdzsvarotību. Tāpēc šajā atzinumā iekļauti tikai vispārīgi apsvērumi par Komisijas ierosināto pārvaldības sistēmu kopumā, neiedziļinoties tiesību aktu paketē, ko sīkāk analizēs divos iepriekš minētajos atzinumos.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1 Eiropas Komisijas lēmums sākt patiesi uzlabot Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanu vērtējams pozitīvi. Uz vajadzību to darīt jau ir norādījušas vairākas Eiropas iestādes (tostarp Eiropas Parlaments), kā arī citas iestādes. EESK vairākos savos iepriekšējos atzinumos par šo tematu⁽⁴⁾ ir norādījuši, cik svarīgi ir uzlabot ES pārvaldības saskaņošanu.

3.2 Ekonomikas un finanšu krīze ir smags pārbaudījums ES un īpaši EMS sociālajai un politikas jomai, kā arī ražošanas sistēmai kopumā⁽⁵⁾.

3.3 Sociālā un ekonomiskā situācija ir nestabila un nedroša, tāpēc ir būtiski nodrošināt iestāžu efektīvu organizēšanu un darbību. Top arvien skaidrāks, ka bez sadarbības starp valstu ekonomikas politikas dalībniekiem nav iespējams panākt visu dalībvalstu virzību uz kopīgiem pasākumiem, lai risinātu problēmas saistībā ar ražošanas un finanšu globalizāciju un pašreizējām straujajām pārmaiņām tehnoloģiju jomā.

⁽³⁾ COM(2010) 522 līdz 527; sīkaku informāciju skatīt tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic_situation/2010-09-eu_economic_governance_proposals-fr.htm.

⁽⁴⁾ EESK atzinumi par tematiem "Valsts parāda krīzes ietekme uz ES pārvaldību", OV C 51, 17.02.2011., 15. lpp.; "Ekonomikas atveseļošana: pašreizējais stāvoklis un konkrētas iniciatīvas", OV C 48, 15.02.2011., 57. lpp.; "Finanšu krīze un tās sekas reālajā ekonomikā", OV C 255, 22.09.2010, 10. lpp.; "ES rūpniecības stratēģijai labvēlīga ekonomikas politika", OV C 10, 15.01.2008, 106. lpp.; "Ekonomikas politikas vispārējās pamatnostādnes un ekonomikas pārvaldība — ekonomikas politikas koordinācijas uzlabošanas priekšnoteikumi ES", OV C 324, 30.12.2006., 49. lpp.; "Ekonomikas pārvaldības uzlabošana — Stabilitātes un izaugsmes pakta reforma", OV C 88, 11.04.2006., 68. lpp.

⁽⁵⁾ Ekonomikas un monetāro lietu komisārs Olli REHN kgs 2010. gada 5. jūlijā Eiropas Parlamenta norādīja: "Krīze ir atklājusi būtiskas vājas vietas pašreizējā ekonomikas un monetārās savienības sistēmā. Vienkārši runājot, mums ir jāpastiprina un jāuzlabo ES ekonomikas politikas koordinēšana. Stingrāk jāpiemēro arī EMS noteikumi. Noteikumiem nav jēgas, ja tos neievēro." O. REHN, "Uzticības vairošana ekonomikā Eiropā", runa Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetārā komitejā, Strasbūrā, 2010. gada 5. jūlijā.

3.4 Nekoordinētu ekonomikas politiku dēļ krīze jau ir izraisījusi smagas sekas ES sociālajā un ekonomikas jomā, īpaši izaugsmes un nodarbinātības iespēju ziņā. Šī ietekme skaidri norādīta ziņojuma projektā par finanšu, ekonomikas un sociālo krīzi, ko Eiropas Parlamentā iesniegusi referente *Pervenche BERÈS* kdze ⁽⁶⁾.

3.4.1 Pēc neliela pieauguma 2008. gadā (+0,5 %) ES iekšzemes kopprodukts (IKP) ievērojami kritās 2009. gadā (-4,2 %), un tam vajadzētu pakāpeniski pieaugt 2010. un 2011. gadā (prognozes ir attiecīgi +1 % un +1,7 %). Īpaši smags šis samazinājums ir trīs Baltijas valstīs (līdz 2011. gada beigām Latvijas IKP būs samazinājies par 22 % salīdzinājumā ar 2007. gada IKP) un Īrijā, un nedaudz mazāks Itālijā, Grieķijā un Somijā. Tāpat dalībvalstu eksports uz citām dalībvalstīm un ārpus ES no 2007. līdz 2009. gadam ir samazinājies par 12 %, savukārt Somijā, Maltā, Bulgārijā, Zviedrijā, Igaunijā un Apvienotajā Karalistē pat par 15 % ⁽⁷⁾.

3.4.2 Attiecīgi vairums dalībvalstu ir attālinājušās no Lisabonas stratēģijā darba tirgum izvirzītajiem mērķiem — nodarbinātības līmenis ES ir samazinājies no 65,4 % 2007. gadā līdz 64,6 % 2009. gadā, savukārt Igaunijā, Īrijā, Spānijā un Latvijā samazinājums pārsniedza 5 %. Tajā pašā laikā bezdarba līmenis ES pieauga no 7,1 % līdz 8,9 %, pārsniedzot 10 % sliekšni Spānijā (kur tas sasniedza 18 %), Slovākijā, Īrijā un trijās Baltijas valstīs.

3.5 Šādā kritiskā situācijā, kurai vajadzīgi efektīvi risinājumi, Komisijas pieeja un laika grafiks Eiropas ekonomikas pārvaldības uzlabošanai rada zināmu neizpratni. Minētie faktori var ne tikai aizkavēt pēc iespējas plašāku vienprātību attiecībā uz Kopienas iestādēs un sabiedrībā uzsāktu procesu, bet arī radīt neskaidrības par ierosinātās koordinēšanas mērķi.

3.6 Pirmkārt, ES pasākumus ekonomikas politiku koordinēšanas uzlabošanai varēs īstenot tikai tad, ja dalībvalstis kopīgi definēs ekonomikas pārvaldības jēdzienu; turklāt jāizstrādā arī precīzs novērtējums par iemesliem, kas pēdējos desmit gados kavēja SIP un Lisabonas mērķu efektīvu īstenošanu.

3.6.1 No vienas puses, jēdziens “pārvaldība” norāda uz decentralizētu institucionālo struktūru, kurā nedarbojas viena

vienīga centrālā vara, kā tas ir valstīs, bet gan daudzi valstiski un nevalstiski dalībnieki, kas sadarbojas kopīgo mērķu sasniegšanā. Taču ES šajā ziņā joprojām atrodas strupceļā, ko izraisījuši sarežģījumi saistībā ar Eiropas Konstitūciju un ES paplašināšana līdz 27 dalībvalstīm ar ļoti atšķirīgu vēsturi un politiskajiem uzskatiem. Tāpēc ES iestādēm un dalībvalstīm jāizvirza jauni, konkrēti mērķi ekonomikas, sociālajā un vides jomā, kuru sasniegšanā pēc 80. un 90. gados veļtajiem pūliņiem izveidot vienotu tirgu un *euro* pieņemšanas nav gūti lieli panākumi.

3.6.2 No otras puses, šķiet, ka turpmāko noteikumu izstrāde nav balstīta uz kopīgu pagātnes analīzi. Vajadzētu noskaidrot, vai SIP nepilnības radušās no sākotnējām konceptuālajām kļūdām attiecībā uz EMS dalībvalstu sadarbību smagas krīzes gadījumā vai no neatbilstošiem politiskiem lēmumiem tā piemērošanas gaitā, vai arī no dažādiem uzskatiem par mērķiem un stratēģijām to sasniegšanai (zema inflācija, ekonomikas un nodarbinātības izaugsme, *euro* kā valūtas rezerves nozīme utt.) ⁽⁸⁾. Ja ņem vērā iepriekšējās SIP versijas, Savienības rīcībā jau vairāk nekā desmit gadus ir dalībvalstīm paredzēti noteikumi, kas tomēr nenovērša kritisku situāciju biežu un atkārtotu rašanos.

3.6.3 Turklāt tas, ka vairums no Lisabonas stratēģijas kvantitatīvajiem mērķiem netika sasniegti — pat neatkarīgi no ekonomikas krīzes —, liek nopietni pārdomāt, vai ir pareizi izvēlēti rādītāji un vai ar tiem var efektīvi analizēt mēģinājumus palielināt konkurētspēju un dinamiku.

3.7 Otrkārt, attiecībā uz laika grafiku, tika nolemts 2011. gada 1. janvārī uzsākt “Eiropas semestri”, iepriekš neizstrādājot ne šā procesa noteikumus un to saturu, ne arī saskaņojot priekšlikumus starp dažādā iesaistītajām iestādēm: Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu, darba grupu ekonomikas pārvaldības jautājumos (vadītājs — VAN ROMPUY), Eiropas Centrālo banku (ECB), EESK un Reģionu komiteju. Apspriešanas procesam jānoslēdzas ar Parlamenta apstiprinājumu, vēlams līdz 2011. gada vasarai.

⁽⁸⁾ Eiropadomes priekšsēdētājs Herman VAN ROMPUY kgs 2010. gada 20. septembrī atzina strukturālās nepilnības: “... Mums jāsadzīvo ar dilemmu par monetāro savienību bez efektīvas budžeta savienības. Kopš *euro* ieviešanas Eiropas iestādes ir atbildīgas par monetāro politiku, bet dalībvalstu kompetencē joprojām ir attiecīgās valsts budžeta politika un ekonomikas politikas koordinēšana. Tas rada spriedzi, kā rezultātā dažkārt tiek pieņemti neskaidri lēmumi, uz kuriem es jau norādīju. Daži uzskata, ka *euro* ieviešanā pieļautas nepilnības. Es to drīzāk uzskatu par strukturālām nepilnībām. Bet toreiz – Vācijas un Francijas sarunās par Māstrihtas līgumu – bija jāizdara izvēle. Bez šīm “nepilnībām” *euro* nemaz nebūtu radies!”. H. VAN ROMPUY, “Lielie Eiropas izaicinājumi — nevis Eiropas politikas nodošana valstu kompetencē, bet gan valstu politiku eiropeizācija”, runa Parīzē, Lielajā politisko zinātņu amfiteātrī pēc ideju laboratorijas “Mūsu Eiropa” uzaicinājuma. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/fr/ec/116622.pdf)

⁽⁶⁾ Eiropas Parlaments, projekts ziņojumam par finanšu, ekonomikas un sociālo krīzi — ieteicamie īstenojamie pasākumi un iniciatīvas (starp- posma ziņojums). Finanšu, ekonomikas un sociālās krīzes īpaši komiteja. Referente: *Pervenche BERÈS* kdze, 2010. gada 6. maijā.

⁽⁷⁾ Eurostat dati 2010. gada septembrī (skatīt pielikuma 1. un 2. tabulā).

3.8 Šajā kritiskajā situācijā, kas sākās 2010. gada pavasarī, Komisija, šķiet, lielāku uzmanību velta steidzamai krīzes pārvarēšanai — ko var parādīt globālajiem finanšu tirgiem un sabiedrībai — nevis šo pasākumu efektivitātei vidējā vai ilgtermiņā ne tikai finanšu, bet arī sociālajā, politiskajā un ražošanas aspektā.

3.9 Komisija uzskata, ka krīzes pārvarēšanai vajadzīgi stingrāki noteikumi un konkrētākas sankcijas, paredzot mazāku politisko rīcības brīvību un vairāk automatisku mehānismu. Tomēr neviens noteikumu kopums nevar efektīvi palīdzēt pārvarēt smagas krīzes, jo tās gandrīz vienmēr izraisa ārkārtēji un neparedzami notikumi, kas ir izaicinājums speciālistu prognozēšanas spējām un iepriekš izstrādātu noteikumu ietekmes spējai. Utopija par “pārvaldību pēc noteikumiem”, kas politiskus atbrīvotu no atbildības veikta izvēli, ir grūti realizējama un arī bīstama, jo tā rada drošības ilūziju, ka ir iespējams novērst jebkādas nedrošības avotus⁽⁹⁾. Turklāt šāda pieeja rada divu veidu problēmas, kas rūpīgi jāapsver.

3.9.1 Pirmā problēma – Kopienas pieejas priekšrocības var tikt novērtētas par zemu un visprezentatīvākajām Eiropas iedzīvotāju pārstāvības iestādēm ir ierobežotas līdzdalības iespējas — pārsvarā tiek izmantota starpvaldību pieeja, kurā lēmumus galvenokārt pieņem Padome, bet Parlamentam un Komitejām ir ierobežota loma. Vienīgais izņēmums ir Eiropas Parlamenta līdzdalība “Eiropas semestrī”. Komisija janvārī iesniegs Parlamentam gada pārskatu par izaugsmi, lai uzsāktu debates par nostādņām koordinēšanas jomā.

3.9.1.1 Pārāk plaši piemērojot starpvaldību pieeju, var netikt pienācīgi novērtēts Eiropas pilsoniskuma trūkums, kā tas jau noticis Lisabonas stratēģijas gadījumā. Tas apdraud ES ekonomikas, sociālo un politikas jomas tāpat kā globālā krīze, un tas varētu radīt jaunas ilūzijas atgriezties pie nacionālās suverenitātes, atsakoties no *euro* valūtas (vai pat izstājoties no Savienības), lai, atbrīvojoties no Eiropas ierobežojumiem un birokrātiem, atjauninātu nacionālo izaugsmi (kas ir maz ticama). Tā nav nejausība, ka uzmanīgs Eiropas Savienības novērotājs *Charles KUPCHAN*⁽¹⁰⁾ 2010. gada 29. augustā avīzē “*Washington Post*” publicētajā rakstā brīdināja par risku, kas saistīts ar Eiropas projekta renacionalizāciju: “Eiropā notiek politiskās dzīves renacionalizācija, un valstis sāk apsvērt suverenitātes atgūšanu, no kuras tās kādreiz labprātīgi atteikušās par labu kopīga ideālam”⁽¹¹⁾.

⁽⁹⁾ N. VEROLA, “Eiropa un krīze — Finanšu nelīdzsvarotība un konstitucionālā līdzsvarotība” (*L'Europa e la crisi: squilibri finanziari ed equilibri costituzionali*), ziņojums “ASTRID”, 2010. gads, pieejams interneta vietnē: <http://www.astrid-online.it/Riforma-de/Studi-e-ri/VEROLA—L-Europa-e-la-crisi—squilibri-finanziari-ed-equilibri-costituzionali.pdf> (tikai itāliešu valodā).

⁽¹⁰⁾ Ārējo attiecību padomes Eiropas studiju vadītājs un profesors Džordžaunasa Universitātē.

⁽¹¹⁾ C. KUPCHAN, “Ar nacionālisma attīstību ES kritīs” (*As nationalism rises, will the European Union fall*), *Washington Post*, 2010. gada 29. augusts. Skatīt arī P. DE GRAUWE apsvērumus par nodokļiem un pārstāvību, “Kāpēc stingrāks Stabilitātes un izaugsmes pakts nav labs risinājums” (*Why a tougher Stability and Growth Pact is a bad idea*), *VoxEU.org*, pieejams tīmekļa vietnē: <http://www.voxeu.com/index.php?q=node/5615>.

3.9.1.2 Eiropas iedzīvotāju noskaņojums, šķiet, liecina, ka zūd uzticēšanās ne tik daudz Kopienas iestādēm kā jēgai būt ES sastāvā. Eurobarometra aptaujas⁽¹²⁾ liecina, ka no 2007. līdz 2010. gada pavasarim eiropiešu īpatsvars, kas dalību ES vērtē kā pozitīvu, ir krities no 57 % līdz 49 %, savukārt negatīvu vērtējumu skaits (pašreiz 18 %) un svārstīgo īpatsvars (29 %) ir palielinājies. Turklāt to iedzīvotāju skaits, kas uzskata, ka attiecīgā dalībvalsts kopumā ir bijusi ieguvēja, atrodoties ES sastāvā, ir samazinājies no 59 % līdz 53 %, bet to skaits, kas uzskata, ka nav bijis nekāda ieguvuma, ir pieaudzis līdz 35 %.

3.9.2 Otrā problēma – risks problēmu risināšanā piemērot tradicionālu pieeju, kuras pamatā ir stingri finanšu noteikumi, nevis tādi apsvērumi kā izaugsme, sociālā vienlīdzība un vides aizsardzība, pat ja pieejami jauni pārliecinoši argumenti⁽¹³⁾.

3.9.2.1 Valsts izdevumu, ekonomikas attīstības un sociālo mērķu savstarpējā saikne ir sarežģītāka nekā vienkāršotais pieņēmums par vienlīdzības un efektivitātes līdzsvarotību. Pārdomāti izstrādātas sociālās sistēmas un vides regulējuma sistēmas ļauj palielināt efektivitāti un konkurētspēju un uzskatāmas par produktīvu faktoru, kas sekmē stabilitāti un ekonomikas dinamiku postindustriālajā laikmetā.

3.9.2.2 Īpaši tas attiecas uz krīzes periodu, kas pašlaik skar Eiropas ekonomiku. Komisija Eiropas Ekonomikas atveseļošanas plānā⁽¹⁴⁾ ir atzinusi nepieciešamību “mazināt ekonomiskās lejupslīdes radītos zaudējumus iedzīvotājiem un to ietekmi uz visneaizsargātākajām grupām” un to, ka krīze jāuzskata par iespēju “paātrināt pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju līmeni”, īstenojot stratēģiju, kas “veicinās jaunu tehnoloģiju attīstību, radīs jaunas videi draudzīgas darbavietas un pavērs jaunas iespējas strauji augošos pasaules tirgos”.

⁽¹²⁾ Eurobarometra Nr. 73 dati — galvenie rezultāti atspoguļoti pielikuma 1. un 2. grafikā.

⁽¹³⁾ Attiecībā uz vides ilgtspēju, skatīt H. DALY, “Viņpus izaugsmes — ilgtspējīgas attīstības ekonomika” (*Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development*), 1996. gads. Par sociālās labklājības un vienlīdzības jautājumiem skatīt I. BEGG, M. FERRERA, D. HODSON, P. MADSEN, M. MATSAGANIS, S. SACCHI, W. SCHELKE, “Sociālās politikas trūkuma sekas — literatūras apkopojums” (*The Cost of Non Social Policy: Literature Review*), ziņojums Eiropas Komisijai, Briselē, 2003. gads. Par tautas attīstības paradigmu, skatīt A. Sen, “Pārskatītā nevienlīdzība” (*Inequality Reexamined*), 1992. gads, un A. Sen, “Attīstība ir brīvība” (*Development as Freedom*), 1999. gads.

⁽¹⁴⁾ “Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns”, COM(2008) 800 galīgā redakcija. 5. lpp.

3.9.2.3 Turklāt jāatgādina, ka krīze radās nevis publiskajā, bet gan privātajā sektorā. To izraisīja nelīdzsvarotība starp globālo preču un pakalpojumu piedāvājumu un patērētāju pirktspējas samazināšanos⁽¹⁵⁾. Dalībvalstu budžeti IKP ziņā lielā mērā ir samazinājušies tādēļ, ka veikti ārkārtas pasākumi saistībā ar saucēja krišanos (nacionālais ienākums) un skaitītāja palielināšanos (valsts izdevumi finanšu un ražošanas sistēmas glābšanai, kā arī automatiskajiem stabilizēšanas mehānismiem, lai ierobežotu krīzes iespējamās dramatiskās sekas)⁽¹⁶⁾. FITOUSSI savā darbā pamatoti norāda: “Budžeta problēmas Eiropā radušās nevis valdību rīcības rezultātā, bet galvenokārt kā sabiedrības dzīves līmeņa pazemināšanās tiešas sekas uz publiskajām finansēm”⁽¹⁷⁾.

4. Īpašas piezīmes.

4.1 Ņemot vērā nesekmīgumu par “ekonomikas pārvaldības” jēdzienu, tās galvenajiem mērķiem, SIP un Lisabonas stratēģijas ierobežojumu neapzināšanos, jāizstrādā dalībvalstīm un ES iestādēm kopīga stratēģija. Šajā stratēģijā ne tikai jānosaka formāli noteikumi un procedūras, bet arī sīki jāanalizē konkrētas politikas (īpaši, ņemot vērā ekonomikas krīzes negatīvo ietekmi), lai uzlabotu Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitāti, paaugstinātu nodarbinātību līmeni (tostarp nelabvēlīgā stāvoklī esošajām grupām, piemēram, invalīdiem un etniskajām minoritātēm) un palielinātu Eiropas ražošanas sistēmas (tostarp mazo un vidējo uzņēmumu un sociālās ekonomikas) konkurētspēju.

4.2 Tāpēc nebūs pietiekami izstrādāt tikai nepieciešamos uzskaites noteikumus, lai kontrolētu ieņēmumu un izdevumu atbilstību. Lai palielinātu Eiropas iedzīvotāju uzticēšanos un cerības attiecībā uz ES, nepieciešami vidēja un ilgtermiņa pasākumi, lai līdzsvarotu vajadzīgos stingros budžeta noteikumus un iespēju izstrādāt un īstenot projektus ekonomikas un sociālās attīstības jomā. Tāpēc jāpastiprina Eiropas iedzīvotāju apziņa, ka Eiropas Savienība ir politiska vienība, kuras tālejošais mērķis ir labāk koordinēt dažādās valstu politikas kopēju mērķu labā un aktīvi darboties starptautiskajā līmenī.

4.3 Veidojot Eiropu ar šādu apzinātu mērķi, iedzīvotāju un sociālo partneru pārstāvības iestādēm — Parlamentam un Komi-

tejām — jābūt aktīvākām un ātrāk jāreaģē uz pārmaiņām, lai Komisijas ierosinātā koordinēšanas sistēma varētu iegūt spēcīgu demokrātisko legitimitāti un plašu atbalstu, kas nepieciešams tā efektīvai piemērošanai.

4.4 Taču pašreiz Parlamenta loma “Eiropas semestrī” šķiet nepietiekama, jo tā līdzdalība paredzēta tikai apspriešanas un koordinēšanas procesa sākumposmā. Parlamentam varētu būt nozīmīgāka un efektīvāka loma, ja tā pasākumi būtu saskaņoti ar valstu parlamentu pasākumiem, kam jāizskata un jāapstiprina dalībvalstu budžeti. Eiropas Parlamentam var būt izšķiroša nozīme, lai noteiktu ES piemērojamo ekonomikas pārvaldības modeli un garantētu preventīvo un korektīvo pasākumu demokrātisko legitimitāti, tai skaitā finansiālās sankcijas dalībvalstīm.

4.5 EESK, pildot ES padomdevējas iestādes funkciju, varētu sniegt ieguldījumu Eiropas ekonomikas pārvaldības stiprināšanā, reizi gadā organizējot īpašu plenārsēdi, lai apspriestu ieteikumus un nosacījumus, lai panāktu konsensu par reformām valstu līmenī, ņemot vērā apstiprināto pasākumu sociālo ietekmi. EESK pievienotā vērtība ir tā, ka tā pārstāv organizācijas, kas valstīs veido sabiedrības konsensu par ekonomikas politiku. Ņemot vērā šo priekšrocību, EESK varētu sniegt nozīmīgu ieguldījumu ne tikai politisko līderu, bet arī un galvenokārt dalībvalstu iedzīvotāju iesaistīšanā un līdzdalības veicināšanā.

4.5.1 Šīs debates varētu notikt rudenī pēc tam, kad ieteikumus oficiāli būs apstiprinājušas dalībvalstis, un attiecīgie secinājumi varētu būt par pamatu viedokļu apmaiņai ar dažādu valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm, valstu parlamentiem un Eiropas Parlamentu, lai izvērtētu pieņemtās stratēģijas, tās izplatīt un atbalstīt dalībvalstu līmenī.

4.6 Parlamenta un Komiteju lielāka ietekme samazinātu risku par zemu novērtēt izaugsmes un ekonomiskās un sociālās attīstības mērķi salīdzinājumā ar nepieciešamību nodrošināt moneitāro un finanšu stabilitāti, ļaujot tādējādi saglabāt SIP un stratēģijas “Eiropa 2020” saskaņotību. Lai arī ekonomikas stabilitāte, īpaši krīzes laikā, ir izaugsmes un Eiropas iedzīvotāju dzīves līmeņa saglabāšanas pamatā, centieni stiprināt stabilitāti nedrīkst apdraudēt iedzīvotāju ienākumus un tiesības. Vienlaikus īstenojot gan ekonomikas pārvaldības reformu, gan stratēģiju “Eiropa 2020”, varētu uzlabot sabiedrības izpratni par budžeta ierobežojumiem.

⁽¹⁵⁾ Sk. ILO-SVF, “Izaugsmes, nodarbinātības un sociālās kohēzijas iespējas”, kopsavilkuma dokuments iesniegts apspriešanai ILO un SVF augusta līmeņa konferencē, Oslo, 2010. gada 13. septembrī, 67.–73. lpp.

⁽¹⁶⁾ Eurozonā valsts parāds samazinājās no 72 % 1999. gadā līdz 67 % 2007. gadā (3. grafiks pielikumā); tajā pašā periodā māsaimniecību un finanšu nozares parāds palielinājās (4. grafiks pielikumā). Publiskā sektora parāds ir palielinājies sākot no 2008. gada (5. grafiks pielikumā), kad valdības īstenoja pasākumus banku sistēmas glābšanai un atbalstīja uzņēmējdarbību recesijas apstākļos (IKP un nodokļu ieņēmumu samazināšanās).

⁽¹⁷⁾ J. P. FITOUSSI, “Krīze un demokrātija — Eiropas paradokss” (*Crise et démocratie, le paradoxe européen*), *Le Monde*, 2010. gada 16. oktobris. Skatīt arī P. DE GRAUWE, “Kāda pārvaldība vajadzīga eurozonai?” (*What kind of governance for the eurozone*), *CEPS Policy Brief*, Nr. 214, 2010. gada septembris.

4.6.1 Pašreizējā situācijā, lai arī Komisija negribīgi meklē abu stratēģiju kopsaucēju, rodas šaubas, vai tai ir patiesa vēlēšanās tās saskaņot, jo tās vēl aizvien ir pilnībā nošķirtas. Tā drīzāk ir tendence samazināt sociālās dimensijas nozīmi par labu produktivitātei un darba elastīguma faktoriem, kurus uzskata par svarīgiem Eiropas uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai.

4.6.2 Pamatpieņēmums ir tāds, ka makroekonomikas uzraudzība kopā ar strukturālo reformu (ko pieprasa Komisija) tematisko uzraudzību veido labvēlīgu pamatu, lai nodrošinātu ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" un SIP. Tomēr vairāk nekā desmit gadu pieredze kopējās valūtas izmantošanā un tas, ka eirozonā nevar izmantot devalvācijas instrumentu, neliecina, ka ES un EMS robežās tuvākajā laikā varētu samazināt konkurētspējas atšķirības.

4.7 Lai uzlabotu uz kvalitāti balstītu konkurētspēju, šķiet, ka stratēģijā "Eiropa 2020" izvēlēta pareizā virzība, paredzot pasākumus zināšanu, inovācijas un vides ilgtspējas jomās. Tomēr pastāv pretrunas starp stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem un SIP stiprināšanu, īpaši tāpēc, ka krīzes pārvarēšana Eiropas ekonomikas un sociālā jomā notiek lēni.

4.7.1 Lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" vērienīgos mērķus — gudru (uz zināšanām un jauninājumiem balstītu), ilgtspējīgu (efektīvāku, videi draudzīgāku un konkurētspējīgu) un iekļaujošu (sociālā un teritoriālā kohēzija ar nodarbinātības palīdzību, īpašu uzmanību pievēršot nelabvēlīgā stāvoklī esošiem darba ņēmējiem) izaugsmi — ir nepieciešami attiecīga apjoma ieguldījumi. Tomēr vienlaikus jāatzīmē, ka šādi pasākumi, kuros tieši jāiegulda lielāki valsts līdzekļi vai ko īsteno, paredzot iniciatīvas privātā sektora ieguldījumu stimulēšanai, arī nodokļu veidā, varētu izrādīties neatbilstoši budžeta ierobežojumiem, ko Komisija vēlas palielināt, lai izpildītu SIP prasības un uzlabotu ekonomikas pārvaldību.

4.7.2 Turklāt saistībā ar IKP ir skaidrs, ka valstu budžetu un *euro* stabilitāte ir nepieciešamais pamats vērienīgai attīstības politikai, jo tikai uzskaites noteikumi vien negarantē dalībvalstīs pozitīvu un ilgtermiņa attīstību finanšu jomā. Saskaņā ar STIGLITZ, SEN un FITOUSSI izveidoto "konstantuma principu" ⁽¹⁸⁾ valstīs analizējamo lielumu vērtība nedrīkst mainīties atkarībā

⁽¹⁸⁾ J. E. STIGLITZ, A. Sen, J. P. FITOUSSI, komisijas paziņojums par ekonomikas darbības un sociālā progresa novērtēšanu, paziņojums Francijas Republikas prezidentam, Parīzē, 2009. gadā (22.–23. lpp.).

no institucionālām, ekonomikas, sociālām un politiskām atšķirībām starp dažādām valstīm, un situācijas jāuztver pēc iespējas vienotāk. Citiem vārdiem, lai nodrošinātu valstu budžetu ilgtspēju ilgtermiņā, nav pietiekami katru gadu uzraudzīt deficītu un parādu, bet jāņem vērā arī nākotnes perspektīvas, tostarp privātajos tirgos — pirmkārt finanšu, nekustamā īpašuma un sociālā nodrošinājuma tirgos, kas krīzes un ārkārtas situācijās var ievērojami ietekmēt dalībvalstu budžetu stabilitāti, piemēram, glābjot finanšu iestādes un lielos uzņēmumus.

4.7.3 Turklāt, lai mazinātu konkurētspējas nelīdzsvarotību, pastāvīgi jāuzrauga izmaksu par darbaspēka vienību dinamika, un tāpēc savukārt lielāka uzmanība jāpievērš sociālo partneru sarunām, īpaši eirozonā, kurā dalībvalstīm vairs nav devalvācijas instrumenta. Tāpēc arodbiedrību un darba devēju apvienību attiecībām vajadzētu būt Komisijas stratēģijas neatņemamai sastāvdaļai, bet Komisija paziņojumā šim jautājumam nav pievērsusies.

4.7.3.1 Viens no risinājumiem varētu būt makroekonomikas dialoga intensīvāka un praktiska izmantošana, jo tas dod iespēju valdībām un sociālajiem partneriem ciešā koordinācijā ar valsts līmeņa sociālo dialogu kopīgi novērtēt ekonomisko situāciju ES un īstenojamus pasākumus. Dialoga kvalitātes uzlabošana ļautu sociālajiem partneriem efektīvi pildīt savu uzdevumu līdztekus Eiropas Centrālajai bankai, Komisijai un Padomei, lai saskaņotu Kopienas un valstu pasākumus ⁽¹⁹⁾.

4.8 Lai efektīvi koordinētu Eiropas ekonomikas politikas, vajadzīgs visu 27 dalībvalstu vienprātīga izpratne par makroekonomikas pamatprincipiem un paredzamo rezultātu, jo pamatojoties uz tiem, dalībvalstis izstrādās savu ekonomikas un fiskālo politiku, par ko tās paziņos "Eiropas semestra" laikā. Tāpēc šajā īpašajā situācijā būtiska loma ir Eurostat pētījumiem, Eiropas Komisijas ieplānotajiem priekšlikumiem, Eiropas Centrālās bankas atbalstam un Eiropadomes un Eiropas Parlamenta vērtējumam.

⁽¹⁹⁾ A. WATT, "Ekonomikas pārvaldība Eiropā — virziena izmaiņas tikai pēc ledu laušanas" (*Economic Governance in Europe: A Change of Course only after ramming the Ice*), *Social Europe Journal*, 2010. gada 30. jūlijs, pieejams interneta vietnē: <http://www.social-europe.eu/2010/07/economic-governance-in-europe-a-change-of-course-only-after-ramming-the-ice/>.

4.9 Tā kā ekonomikas, sociālie un vides mērķi savstarpēji ir cieši saistīti, jāizveido arī visaptverošāki rādītāji, kas atspoguļo ne tikai IKP izaugsmi. Jāatgādina, ka Komisijas paziņojumā ar attiecīgo nosaukumu “IKP un ne tikai — progresa novērtējums mainīgā pasaulē”⁽²⁰⁾, ir norādīts, ka vajadzīgi jauni rādītāji, “kuros nepārprotami iekļauti sociālās un vides jomas sasniegumi (piemēram, uzlabota sociālā kohēzija, pamatpreču un pakalpojumu pieejamība par pieņemamām cenām, izglītība, sabiedrības veselība un gaisa kvalitāte) un problēmas (piemēram, pieaugoša nabadzība, noziedzība, dabas resursu izsīkšana)”, kuri tādējādi “atbilst iedzīvotāju vajadzībām”.

4.10 Lai pārvaldība būtu efektīva un sasniegtu savus mērķus, tās stiprināšanai efektīvi jāīsteno pieci pasākumi, kas paredzēti, lai novērtējums būtu plašāks nekā IKP: (i) jāizmanto vides un sociālie rādītāji; (ii) jāiegūst informācija gandrīz reāllaikā, lai

atbalstītu lēmumu pieņemšanas procesu; (iii) jāiegūst precīzāki dati par sadalījumu un nevienlīdzību; (iv) jāizstrādā Eiropas ilgtspējīgas attīstības progresa rādītājs un (v) valstu pārskatos jāiekļauj arī vides un sociālie jautājumi.

4.11 Notiekošais Eiropas ekonomikas pārvaldības stiprināšanas process — tāpat kā citi ES vēsturiskie procesi — noteikti būs sarežģīts. Šī sarežģītība gan ir Savienībai raksturīga iezīme. Kāds itāliešu žurnālists atgādina: nav noliedzams, ka “Eiropa (salīdzinājumā ar ASV) cieš no lielākas nenoteiktības un tāpēc tā kopš izveides atrodas noteikta virziena meklējumos”⁽²¹⁾, bet šobrīd ir iespēja noteikt precīzu un skaidru galamērķi, ko atbalsta Eiropas iedzīvotāji, viņu parlamentanti un valstu un Eiropas institūcijas. Tikai tā būs iespējams sasniegt mērķi, ko Eiropas Savienība ir izvirzījusi jau kopš savas izveides.

Briselē, 2011. gada 17. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽²⁰⁾ COM(2009) 433 galīgā redakcija, 3.–4. lpp.

⁽²¹⁾ C. BASTASIN, *Questo secolo può essere ancora europeo* (“Šis gadsimts vēl var būt Eiropas laiks”), *Il Sole 24 ore*, 2010. gada 2. septembrī.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Plenārsēde noraidīja šādu grozījumu, kas saņēma vismaz ceturtdaļu balsu:

4.7.3.1. punkts – 1. grozījumu iesniedza Páleník kgs

Aiz 4.7.3.1. punkta pievienot šādu jaunu punktu:

“Eiropas Komisija, dziļāk pētot valsts parādu un valsts finanšu ilgtspēju, galveno uzmanību pievērsusi, piemēram, netiešajām saistībām, jo īpaši, ievērojot sabiedrības novecošanu. Šis jautājums būtu jāaplūko konkrētāk un metodiski, ņemot vērā valstis, kurās, balstoties uz fondētām pensiju shēmām, īstenota pensiju reforma.”

Pamatojums

Komisijas priekšlikuma trešajā daļā norādīts, ka jāņem vērā netiešās saistības, taču netiek minēts, kādas tās ir un kā tās būtu praktiski īstenojamas. Šāds papildinājums uzlabotu priekšlikuma kvalitāti.

Balsošanas rezultāti

Par:	69
Pret:	160
Atturas:	19
